

Väestönkehityksestä ja väestöpolitiikasta Intiassa

JYOTI MAZUMDAR*, B. A. (University of Calcutta) ja valtiot. lis. AARNO STRÖMMER, Valtakunnansuunnittelutoimisto

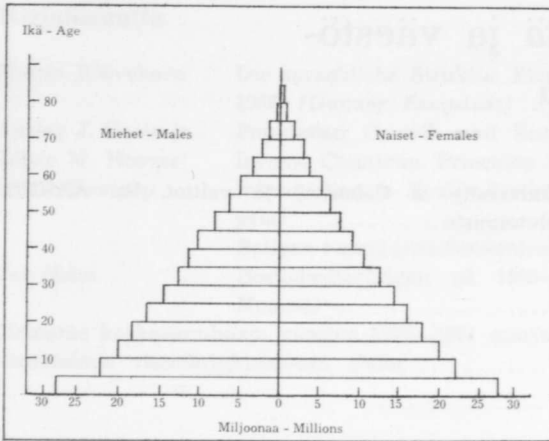
Intia on maapallon toiseksi väkirikkain maa, sillä ainoastaan Kiina lähes 700-miljoonaisine väestöineen on asukasmäärässä sen edellä. Vuonna 1951 Intian väkiluku oli 357 miljoonaa, mutta vuonna 1961 suoritettu yleinen väestölaskenta antoi ennakkotietojen mukaan tulokseksi jo 438 000 000. Suomeen verrattuna tämä luku on lähes satakertainen. Maan pinta-ala on kuitenkin noin kymmenen kertaa niin suuri kuin Suomen, minkä vuoksi väestötiheyskin on siellä »vain» kymmenkertainen. Kun keskimääräinen asukasluku neliökilometriä kohden on Suomessa 13—14, on vastaava luku Intiassa 130—140.

Mikäli Intiaa verrataan Eurooppaan yhtenä kokonaisuutena, voidaan todeta, että nämä kaksi aluetta ovat asukasluvultaan jokseenkin tasaveroisia. Vuodelta 1958 käytettävissä oleva tieto osoittaa Euroopan väkiluvun (Neuvostoliittoa lukuun ottamatta) olleen kyseisenä vuonna noin 420 miljoonaa. Pinta-alaltaan Eurooppa on kuitenkin suurempi, joten se kokonaisuutena on harvemmin asuttu kuin Intia. Lisäksi on syytä huomata, että edellisellä alueella huomattavasti yli puolet väestöstä asuu kaupungeissa, Intiassa sen sijaan vain vajaa viidennes. Jos väestötiheyttä koskeva vertailu suoritetaan vain maaseutuväestöä koskevänä, saadaan tulokseksi, että sen määrä pinta-alayksikköä kohden on Intiassa noin kaksinkertainen Eurooppaan verrattuna. Intiassa saa kaksi kolmannesta väestöstä elantonsa maataloudesta, voimakkaasti urbanisoituneessa Euroopassa sitä vastoin yksi kolmannes, jos enää sitäkään.

Elinkeinoelämän rakenne ja yhteiskunnan kaupungistumisaste ovat Intiassa tällä hetkellä samankaltaiset kuin länsimaissa ennen industrialismin aikaa. Myös syntyneisyys on edelleen yhtä korkeissa ja korkeammissakin luvuissa kuin esi-industrialistisen ajan Euroopassa. Väestön ikärakenne

---

* Harjoittaessaan opintoja Helsingin yliopistossa prof. Heikki Wariksen ohjauksen alaisena v. 1960—61 Mr. Mazumdar, joka on suorittanut Bachelor of Arts-tutkinnon Kalkutan yliopistossa Intiassa, laati Väestöliiton stipendiaattina tutkielman aiheesta »The Teeming Millions of India». Oheisessa kirjoituksessa Väestöntutkimuksen Vuosikirja julkaisee tämän tutkielman tiivistelmänä, jonka on suomenkieliseen asuun — osittain täydentäen — toimittanut valtiot. lis. Aarno Strömmer.

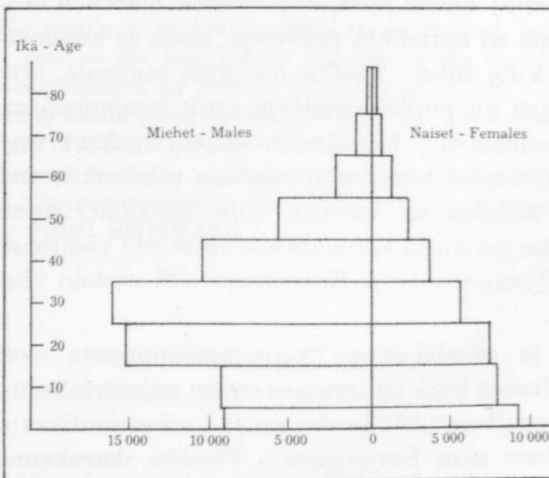
Kuvio 1. Intian väestö sukupuolen ja iän mukaan v. 1951.

Fig. 1. The population of India by sex and age, in 1951.

(Lähde — Source: Coale—Hoover 1958, 33.)

(kuvio 1) on niin ikään samanlainen kuin länsimaissa ennen industrialismin läpimurtoa ja sen mukanaan tuomaa väestöllisen transition periodia. Alle 15-vuotiaiden osuus koko väestöstä on Intiassa jatkuvasti noin 40 %, kun taas yli 65-vuotiaita on 2–3 %. Vertailun vuoksi todettakoon, että Suomessa lasten osuus »suurista ikäluokista» huolimatta on tätä nykyä (1959) vain 30.5 % ja vanhusten jo 7.2 %.

Intia on kuitenkin siirtymässä uuden väestöllisen kehityksen vaiheeseen. Eräänä osoituksena siitä on kaupunkien räjähdysmäiseksi muodostunut kasvu, joka aiheuttaa vuosi vuodelta yhä vaikeammin hallittavia ongelmia yhteiskunnalliselle suunnittelutyölle (vrt. kuvio 2). Selvimpänä oireena

Kuvio 2. Kalkutan väestö sukupuolen ja iän mukaan v. 1951.

Fig. 2. The population of Calcutta by sex and age, in 1951.

(Lähde — Source: Population Bulletin, Population Reference Bureau, 1960, 6, 123.)

Kalkutan metropolialueen väkiluku oli v. 1955 paisunut jo 5.7 miljoonaan. Suurin osa Intian kaupunkeihin valtavissa mitoissa työntyvästä muuttovirrasta on — kuten ohainen esimerkkitapaus selvästi havainnollistaa — parhaassa työiässä olevia miehiä. Sääntönä on, että he eivät ota perhettä mukaan varsin vaikeisiin oloihin kaupunkien tungoksessa vaan jättävät sen, ainakin toistaiseksi, entiselle kotiseudulle. Ilmiö ei ole ominaista vain Intialle vaan muillekin ns. kehitysmailla, joissa kaupungistuminen on maaseudun väestöpaineen pakottamana ryöstäytynyt samanlaisiin rajuihin uomiin. Kaupunkien ja koko yhteiskunnankin tasapainoisen kehityksen suunnittelulle tämä ilmiö on muodostumassa erittäin pulmalliseksi koetinkiveksi näissä maissa.

T a u l u 1. Väkiluvun kehitys Intiassa vuosina 1891—1961 (nykyinen alue).

T a b l e 1. *Development of the number of inhabitants in India (present territory) during the period 1891—1961.*

Vuosi Year	Väkiluku (milj.) Population (millions)	Lisäys edellisen 10-vuotiskauden aikana <i>Increase during preceding decade</i>	
		abs.	%
1891	235.9	—	—
1901	235.5	— 0.4	— 0.2
1911	249.0	13.5	5.7
1921	248.1	— 0.9	— 0.4
1931	275.5	27.4	11.0
1941	312.8	37.3	13.5
1951	356.9	44.1	14.1
1961 *	438.0	81.1	22.7

* Ennakkotieto. — *Preliminary data.*

uuden kehitysvaiheen alkamisesta on kuolleisuudessa viime vuosina tapahtunut jyrkkä aleneminen. Vuoden 1951 tienoilla oli vastasyntyneiden keskimääräinen odotettavissa oleva elinaika vielä 32 vuotta ja yleinen kuolleisuusluku yli 30 ‰. Kymmenluvun puoliväliin mennessä viimeksi mainittu oli laskenut 25—26 ‰:een ja lienee tällä hetkellä enää hieman yli 20 ‰. Kehityssuunnan jatkuessa samankaltaisena kuolleisuusluvun lasketaan ehtivän 15 ‰:een ensi kymmenluvun lopulla keskimääräisen elinajan kiiveissä vastaavasti jo yli 50 vuoden rajan.

Kuolleisuuden alenemisesta on luonnollisesti ollut seurauksena väkiluvun kasvun nopeutuminen. Tätä ilmiötä, sen intialaiselle yhteiskunnalle aiheuttamia ongelmia ja niiden ratkaisemiseksi välttämättömäksi havaittuja toimenpiteitä — Intian väestöpolitiikkaa — käydään seuraavassa lähemmin tarkastelemaan.

* * *

Tarkasteltaessa Intian väkiluvun kehitystä vuodesta 1891 lähtien, voidaan todeta, että 1920-luvulle saakka kasvu oli varsin vähäistä. Vuonna 1891 Intian nykyisten rajojen sisällä asui 235.9 miljoonaa henkeä, kolmekymmentä vuotta myöhemmin 249.0 miljoonaa (taulu 1). Lisäys oli siten vain 5 % eli vajaa 0.2 % vuotta kohden. Syynä kasvun hitauteen oli korkea kuolleisuus, joka etenkin 1800-luvun lopulla vallinneen nälänhädän ja vuosien 1918—19 influenssaepidemian aikana saavutti hirvittävät mittasuhteet, Kymmenvuotiskausina 1891—1901 ja 1911—21 väkiluvun kasvu pysähtyiikin kokonaan.

Vuoden 1921 jälkeisenä aikana, jolloin nälän ja kulkutautien ote on käynyt yhä heikommaksi, väkiluku sen sijaan on kasvanut valtavasti: maan nykyinen asukasmäärä 438 miljoonaa on jo lähes 200 miljoonaa suurempi kuin asukasluku vain 40 vuotta sitten. Kaudella 1921—51 vuosittainen lisäys oli keskimäärin 1 %. Kansainvälisissä tilastoissa tämä suhdeluku ei tosin ole mitenkään poikkeuksellinen — esim. Suomen väestö lisääntyy nykyäänkin tällä nopeudella —, mutta Intian monisatamiljoonaisen kansan kohdalla se tiesi kuitenkin kymmenien miljoonien lisäystä jokaisen kymmenluvun aikana. Erityisen hätkähdyttäviä ovat luvut Intian nuoren itsenäisyyden ajalta: kasvuvauhti on näet nopeutunut lähes kaksinkertaiseksi kauteen 1921—51 verrattuna. Absoluuttinen lisäys oli viime kymmenen vuoden kuluessa peräti 81.1 miljoonaa.

Väestömuutosten vuosittainen rekisteröinti on Intiassa siinä määrin puutteellinen, etteivät siihen perustuvat luvut ole sellaisenaan käyttökelpoisia; usein niitä silti erehdytään esittämään ikään kuin ne olisivat täysin luotettavat. Kymmenvuotisivälein suoritettavat väestölaskennat antavat kuitenkin kutakuinkin hyvän pohjan myös kuolleisuuden ja syntyneisyyden todellista kehitystä koskeville arvioinneille. Taulussa 2 esitetyt luvut ovat vuosien 1891—1941 osalta amerikkalaisen sosiologin ja demografin Kingsley Davis'in arvioimat. Intian väestölaskentaviranomaiset ovat arvioineet kauden 1941—51 syntyneisyyslukuksi 39.9 ‰ ja kuolleisuuslukuksi 27.4 ‰. On voitu osoittaa, että ne ovat kuitenkin jonkin verran liian alhaiset. Taulun 2 arvioluvut 1930-luvun jälkeisestä kehityksestä perustuvat amerikkalaisen Princetonin yliopiston väestöntutkimustoimiston hiljattain julkaisemaan tutkimukseen.

Taulusta 2 voidaan todeta, että kuolleisuusluku oli Intiassa 1930- ja 1940-luvun suhteellisen hyvänäkin aikana tasolla, jolle se Suomessa on ryöstäytynyt vain esi-industrialistisen kauden pahimpina katastrofivuosina. Viime kymmenen vuoden aikana kuolleisuus kuitenkin on kääntynyt — kuten aikaisemmin jo viitattiin — jyrkkään laskuun. Myös syntyneisyys näyttää olleen 1950-luvulla hieman pienempi kuin edellisinä vuosikymmeninä, joskaan varsinaisesta trendikäännteestä voitaneen sen kohdalla tuskin vielä puhua. Syntyneisyysluvut ovat Intiassa edelleenkin niin korkeat, että vain harvalla länsimaalla on väestöhistoriassaan vastaavanlaisia lukuja esitettävänä.

* * *

Uusimmat arvioinnit Intian väestönkehityksestä lähitulevaisuudessa sisältyvät edellä mainittuun Princetonin yliopiston väestöntutkimuslaitoksen työhön, jonka ovat suorittaneet tämän vertailevan kansainvälisen demografian alalle erikoistuneen laitoksen johtaja Ansley J. Coale ja Edgar M. Hoover amerikkalaisesta Harvardin yliopistosta. Valtiot. tri Auvo Kiiskinen on tarkastellut mainittua tutkimusta yksityiskohtaisemmin tässä vuosikirjassa (s. 167—170) julkaisemassaan selostuksessa.

T a u l u 2. Syntyneisyys, kuolleisuus ja luonnollinen väestönkasvu Intiassa vuosina 1891—1961.

T a b l e 2. Birth rates, death rates, and natural increase of population in India during the period 1891—1961.

Vuosi, kausi Year, period	Syntyneisyys Crude birth rate	Kuolleisuus Crude death rate	Luonn. kasvu Natural increase
	% ⁰⁰ vuodessa — Per 1000 population, annually		
1891—1901	45.8	44.4	1.4
1901—1911	49.2	42.6	6.6
1911—1921	48.1	47.2	0.9
1921—1931	46.4	36.3	10.1
1931—1941	45.2	31.2	14.0
— — —			
1951	43.2	31.0	12.2
1956	42.8	25.6	17.2
1961 *	38—42	20—21	n. 20

* Projektio. — Projection.

Tutkimuksen suorittajat tähdentävät nimenomaisesti, ettei heidän laskelmiaan ole käsitettävä ennusteiksi: ne ovat pikemminkin eräänlaisia projektiivisia kehitysesimerkkejä, jotka ovat välttämättömiä heidän pyrki- mykselleen mitata väestönkehityksen vaikutusta tämän maan taloudelliseen kasvuun. Kuolleisuuden osalta mahdollisuudet todennäköisen kehityksen ennakoimiseen ovat tosin tyydyttävät. Syntyneisyyden kohdalla tällainen ennakkointitehtävä on sitä vastoin varsin pulmallinen. Tekijät ovat jopa sitä mieltä, että toistuvasti esitetyt perustelut odotuksille syntyneisyyden huomattavasta alenemisestä lähitulevaisuudessa ovat vailla kestäväää pohjaa. Tavallisimmin tällaisina perusteluina esitetään seuraavat toteamukset:

1. Syntyneisyyden yleinen taso on Intiassa alkanut jo alentua.
2. Väestön ylimmissä sosiaaliryhmissä hedelmällisyys on jo nyt alhainen.
3. Havaittavissa oleva avioitumisiän kohoaminen tulee vaikuttamaan syntyneisyyttä vähentävästi.
4. Taloudellisen kehityksen viisivuotissuunnitelmat aikaansaavat sen, että yhteiskunta tulee kaupungistumaan ja väestön tulotaso nousemaan. Tämäntapainen kehitys on kaikkialla aiheuttanut syntyneisyyden alenemisen väestön keskuudessa.
5. Imeväis- ja lapsikuolleisuuden väheneminen johtaa myös lapsirajoi- tuksen yleistymiseen, koska suuren perheen hankkiminen ei edellytä enää yhtä suurta synnytysten lukumäärää kuin aikaisemmin.

Epäilyjään näiden argumenttien painavuudesta Coale ja Hoover perus- televat toteamalla ensinnäkin, ettei syntyneisyyden alenemista viime vuo-

T a u l u 3. Väkiluvun kehitys Intiassa vuosina 1956—1986 Coalen ja Hooverin suorittamien laskelmien mukaan.

T a b l e 3. Population of India in 1956—1986 according to calculations of Coale and Hoover.

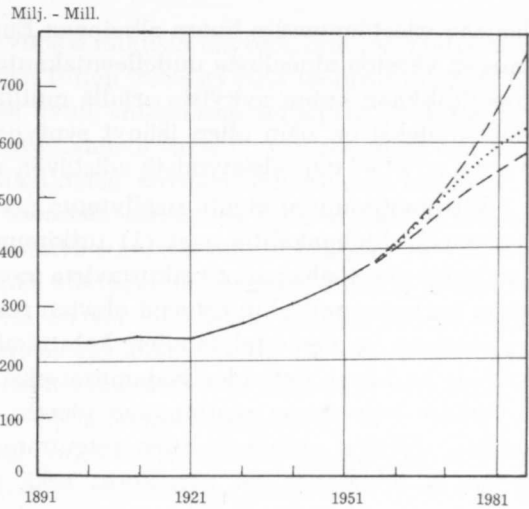
Vuosi, kausi Year, period	Yläotaksuma High assumption	Keskiotaksuma Middle assumption	Alaotaksuma Low assumption
Väkiluku (milj.) Population (millions)			
1956	384	384	384
1961	424	424	420
1966	473	473	458
1971	532	524	496
1976	601	569	531
1981	682	603	561
1986	775	634	589
Abs. lisäys (milj.) Increase (millions)			
1956—66	89	89	74
1966—76	128	96	73
1976—86	174	65	58
Suht. lisäys (%) Increase (per cent)			
1956—66	23.2	23.2	19.3
1966—76	27.1	20.3	15.9
1976—86	29.0	11.4	10.9

sina voida pitää mitenkään merkittävänä; trendikäänne ei ole toisin sanoen vielä mikään tapahtunut tosiasia. Toisaalta ne väestöryhmät, joissa hedelmällisyys on alhainen, ovat niin pieni osa Intian kansaa, ettei tällä seikalla ole merkitystä kokonaiskehityksen kannalta. Avioitumisikä on tosin kohoamassa, mutta tämän ilmiön vaikutus saattaa olla päinvastainenkin kuin luullaan: naisten keskimääräisen avioitumisikänsä kohoaminen nykyiseltä 14—15 vuoden tasolta voi itse asiassa olla, ainakin aluksi, omiaan kohottamaan perheiden keskimääräistä lapsilukua. Viittaus taloudellisen kehityksen vaikutukseen nostaa Coalen ja Hooverin käsityksen mukaan esiin kysymyksen, kuinka pitkälle modernisoitumisen tulisi edetä, jotta sillä alkaisi olla selvästi havaittava vaikutus myös syntyneisyyden yleiseen tasoon. Muiden edistyneempien maiden kokemukset ja Intian nykyolojen tuntemus eivät tue käsitystä siitä, että alenemista voitaisiin odottaa jo lähimmässä tulevaisuudessa. Myös kuolleisuuden vähenemisen välitön vaikutus syntyneisyyteen on näiden asiantuntijain mielestä kyseenalainen. Käsityksensä tueksi he esittävät tapauksia, joissa imeväis- ja lapsikuolleisuus on vähenyt jo vuosikymmenien ajan ilman, että syntyneisyydessä olisi tapahtunut mitään muutoksia.

Edellä esitettiin näkökohtiin nojaten Coale ja Hoover ovat katsoneet aiheelliseksi ottaa laskelmissaan huomioon sen mahdollisuuden, että ikäryhmittäiset hedelmällisyysluvut tulevat jatkuvasti pysymään nykyisellä tasolla (yläotaksuma). Toisessa vaihtoehdossa he ovat lähteneet otaksu-
masta, että nämä luvut pysyvät nykyisellä tasolla vuoteen 1966 saakka ja

Kuvio 3. Intian väkiluku vuosina 1891—1986. (Projektitot vuosille 1956—86: Coale—Hoover 1958, 34—42.)

Fig. 3. Population of India in 1891—1986. (Projections for 1956—1986: Coale—Hoover 1958, 34—42.)

alenevat sen jälkeen suoraviivaisesti puoleen vuoteen 1986 mennessä (*keskiotaksuma*). Kolmannessa vaihtoehdossa taas otaksutaan alenemisen alkaneen jo vuodesta 1956 trendin ollessa kuitenkin siinä määrin loivan, että vuonna 1966 hedelmällisyysluvut eivät enää ole alempana kuin edellisessä vaihtoehdossakaan (*alaotaksuma*). Kuolleisuuden osalta nämä kolme laskelmaa perustuvat samaan, todennäköisenä pidettyyn kehitysotaksumaan.

Laskelmien tulokset käyvät ilmi *taulussa 3* esitetyistä luvuista; niitä havainnollistaa myös *kuvio 3*.

Kuten aikaisemmin todettiin, Intian väkiluku oli vuoden 1961 väestölaskennassa ennakkotietojen mukaan 438 miljoonaa eli jo selvästi suurempi kuin tämän ajankohdan väkiluku Coalen ja Hooverin laskelmissa. Vaikka ei voidakaan sanoa, mistä tämä ero johtuu, näyttää siltä, että näiden laskelmien maksimiprojektiota on maansa taloudellisten ja sosiaalisten olojen kohentamiseksi suunnitelmia laativien Intian viranomaisten syytä pitää täysin realistisena kehitysmahdollisuutena. Tämän projektion mukaan Intian väkiluku kohoaisi 775 miljoonaan vuonna 1986. Mikäli hedelmällisyys alkaa alentua keskiprojektiossa edellytetyllä tavalla, päädyttäisiin 634 miljoonaan. Minimiprojektiossa vuoden 1986 väkiluku on 589 miljoonaa, mikä sekin tietäisi vielä yli 150 miljoonan lisäystä maan nykyiseen asukasmäärään.

* * *

Intian viranomaisten käsityksen mukaan väestönkasvun nykyvauhdin jatkuminen, puhumattakaan kasvun nopeutumisesta, on vakavana esteenä niiden elintason kohottamiseen tähtäävien suunnitelmien onnistumiselle, joita tässä maassa on 1950-luvun alusta lähtien ns. viisivuotissuunnitelmien puitteissa pyritty toteuttamaan. Intialla ei ole mitään mahdollisuuksia

laajaan väestönvientiin kuten aikoinaan Euroopan mailla taikka suurisuuntaiseen väestön alueellista uudelleenjakautumista säätelevään maassamuuttopolitiikkaan kuten nykyisin eräillä muilla kehitysmailla. Ainoaksi mahdollisuudeksi on näin ollen jäänyt syntyneisyyden alentaminen perhesuunnittelun yleistymistä edistävän valtiovallan toiminnan tietä.

Viisivuotissuunnitelmiin sisällytetyn preventiivisen väestöpolitiikan keskeisimpiä ohjelmakohtia ovat (1) tutkimustoiminta selvän kuvan muodostamiseksi väestönkasvuun vaikuttavista monilukuisista tekijöistä, (2) tehokkaan perhesuunnittelun esteenä olevien teknillisten pulmakysymysten ratkaiseminen ja menettelytapojen kehittäminen syntyvyyden säännöstelyn keinoja koskevan tietouden laajamittaiseksi levittämiseksi sekä (3) henkilökohtaisen neuvonnan saattaminen yleisen kansanterveystyön olennaiseksi osaksi. Näiden ohjelmakohtien toteuttamiseksi tehtävää työtä organisoidaan ja johtamaan on perustettu sekä keskus- että osavaltiohallinnon yhteyteen erityiselimet. Toiminnan mittasuhteista antaa käsityksen jo sekin, että kolmannessa, vuosia 1961—66 koskevassa viisivuotissuunnitelmassa sitä varten on varattu määräraha, joka vastaa noin 70 000 miljoonaa Suomen markkaan nousevaa summaa.

Väestöntutkimusta edistämään on Bombay'hin perustettu demografisen koulutus- ja tutkimuskeskus, joka työskentelee yhteistyössä alan kansainvälisten elinten kanssa. Syntyvyyden säännöstelyn medisiinisten ongelmien tutkimusta suoritetaan lukuisissa lääketieteellisissä instituuteissa. Tietoutta lapsirajoituksen yleistymisen kansallisesta merkityksestä pyritään levittämään kaikin massatiedotuksen keinoin ja uusia perhesuunnitteluklinikoita, jotka antavat käytännön ohjeita ja suorittavat myös kontraseptiivisten välineiden ilmaisjakelua, avataan jatkuvasti. Ensimmäisen viisivuotissuunnitelman aikana niitä perustettiin muutamia satoja, mutta toisen suunnitelman päättyessä niiden luku oli kohonnut jo 2 500:aan.

Perhesuunnitteluviranomaisten tähänastiset kokemukset näyttävät viittaavan siihen, että Intian väestöngelman ratkaisun ydin riippuu siitä, pystytäänkö keksimään todella luotettava hedelmöitymisen ehkäisymenetelmä, joka on samalla kertaa sekä halpa että helppokäyttöinen. Jälleen kerran ovat katseet kääntyneet kehittyneihin maihin, onhan Intia saanut niiltä, etenkin Yhdysvalloilta, arvokasta apua mitä moninaisimmissa modernisoimissuunnitelmiinsa liittyvissä kysymyksissä. Väestöpolitiikka on kuitenkin alue, jolle Yhdysvallat eivät, ainakaan toistaiseksi, ole suostuneet ulottamaan avustustoimintaansa. Tämän kielteisen asennoitumisen ymmärtäminen näyttää Intian taholla tuottavan vaikeuksia, kuten voidaan havaita Intian suurlähettilään M. C. Chaglan keväällä 1960 Dallasissa, Teksasissa, eräässä tilaisuudessa käyttämästä avoimesti arvostelevasta puheenvuorosta:

»Olemme saaneet tältä maalta (Yhdysvalloilta) valtavasti apua pyrkiessämme teollistamaan maatamme, mutta tämä taloudellinen apu voi kantaa hedelmää ja tuottaa täyden tuloksen vain, jos kykenemme pidättele-

mään väestömme kasvua. Sen vuoksi minusta näyttää, että jos Yhdysvallat on todella kiinnostunut näkemään Intian menestyvänä teollisuusmaana, sen kiinnostuksen ei tulisi pysähtyä avun antamiseen tehtaiden pystyttämistä ja kastelu- ja voimaverkoston rakentamista varten, vaan sen tulisi olla kiinnostunut myös siitä, että väestöpulmaan käydään tehokkaasti käsiksi.» . . . »Voisin ymmärtää hallituksen asenteen täällä, jos Intia ei olisi virallisesti julkituonut syntyvyyden säännöstelyä suosivaa politiikkaansa. Silloin olisi voitu sanoa, että tämä maa syöttää väkipakolla ideoitaan Intialle ja sekaantuu sen sisäisiin asioihin. Mutta en voi ymmärtää, kuinka meidän hallituksemme taholla voisi olla mitään vastahakoisuutta tai väärinkäsityksiä, kun itse olemme todenneet tilanteen vakavuuden ja haluamme ryhtyä kaikkiin mahdollisiin toimenpiteisiin ohjelmamme edistämiseksi.»

On selvää, ettei niitä tekijöitä, jotka vuosisataisten perinteiden ja tottumusten muodossa ovat intialaisessa yhteiskunnassa perhesuunnittelun leviämisen tiellä, tule aliarvioida. Silti ei ole epäilystäkään siitä, etteikö vakuumus lapsirajoituksen välttämättömyydestä olisi kaikesta huolimatta yleistymässä. Osoituksena tästä on mm. niiden henkilöiden suuri lukumäärä, jotka ovat muiden varmempien menetelmien puuttuessa katsoneet parhaimmaksi turvautua virallisen väestöpolitiikan viime vuosina eräänlaiseksi väliaikaisratkaisuksi hyväksymään sterilisaatioon. Edelleen on, etenkin länsimaisille epäilijöille, aihetta tähdentää, etteivät Intian pääuskonnot — hindulaisuus ja muhamettilaisuus — ole suotuisan kehityksen esteenä kuten katolinen kirkko monissa muissa maissa. Myönnettäköön, että väestöpoliittisen toiminnan tuloksellisuutta ei voida vielä nähdä väestötilastoista ja että tilastomiesten epävarmuus lähitulevaisuuden kehityssuunnasta on sangen ymmärrettävää. Asenteissa selvästi havaittavissa oleva muuttuminen antaa kuitenkin täyden oikeutuksen niille optimistisille odotuksille, joilla Intian johtomiehet suhtautuvat väestöongelman tällä hetkellä pahoin varjostamaan tulevaisuuteen.

Kirjallisuus

- Agarwala, S. N.* The Age at Marriage in India. Population Index (Princeton, N. J.) 1957, 2.
- Chagla, M. C.* The Population Explosion. Population Bulletin (Population Reference Bureau, Washington, D. C.) 1960, 8.
- Chandrasekhar, S.* India's Population: Fact and Policy. Annamalai University, Indian Institute for Population Studies. Chidambaram 1950.
- Coale, Ansley J.* ja *Edgar M. Hoover*, Population Growth and Economic Development in Low-Income Countries. Princeton, N. J., 1958.
- Davis, Kingsley.* The Population of India and Pakistan. Princeton, N. J., 1951.
- Rein, Selma R.* ja *Annabelle Desmond.* The World's Great Cities: Evolution or Devolution. Population Bulletin (Population Reference Bureau, Washington, D. C.) 1960, 6.

Summary:**Population Development and Population Policy in India**

By JYOTI MAZUMDAR *, B. A. (University of Calcutta), and
AARNO STRÖMMER, National Planning Bureau of Finland

India, with its enormous population numbering 438 million today, in 1961, has still to cover a long way before it will have achieved a complete economic modernization. For the present this development is being detained extensively by the steady increase of the inhabitant masses in the form of their yearly net additional growth. Latest investigations have shown that the exact birth rate is about 40 per thousand, and the death rate somewhat over 20 per thousand, of the population, corresponding to a rate of growth of nearly 2 per cent a year. As there are no opportunities worth mentioning for Indian citizens to emigrate, it is obvious that the country will not be able to afford many more years of high fertility. The government as well as the best-informed part of nation are in fact seriously concerned about the situation, and considerable measures have already been taken — others still being prepared — to retard the process of growth by family planning and other programs. Accordingly, Indian population policy is directing its energies on the question (i) of obtaining an accurate idea of the factors that are operative in the rapid growth of the population, (ii) of finding out which techniques of birth control would be suitable for Indian conditions and in what way a planned-fertility project based on that information could be best implemented, and (iii) of introducing consultation on family planning as a new, essential item of service in public and private hospitals, clinics, and health agencies.

---

* While studying at the University of Helsinki under the guidance of Prof. *Heikki Waris* during the year 1960—61, the writer on a scholarship from »Väestöliitto» prepared an essay on the subject »The Teeming Millions of India». The »Väestöntutkimuksen Vuosikirja» in this issue reproduces his paper in a condensation made by Mr. *Aarno Strömmer*.